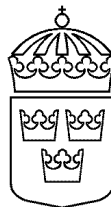

Riksdagens protokoll 1995/96:66

Fredagen den 8 mars

Protokoll
1995/96:66

Kl. 9.00 – 9.54

1 § Utökning av antalet suppleanter i justitieutskottet och socialutskottet

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, på begäran av Centerns riksdagsgrupp tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 20 till 21 i justitieutskottet och
fr.o.m. den 11 mars från 22 till 23 i socialutskottet.

2 § Val av extra suppleant i justitieutskottet och socialutskottet

Företogs val av extra suppleant i justitieutskottet och fr.o.m. den 11 mars i socialutskottet.

Kammaren valde i enlighet med Valberedningens förslag till

suppleant i justitieutskottet
Sivert Carlsson (c)

suppleant i socialutskottet
fr.o.m. den 11 mars
Anna Corshammar-Bojerud (c)

3 § Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 14 mars kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Jan Nygren, justitieminister Laila Freivalds, civilminister Marita Ulvskog, miljöminister Anna Lindh, näringsminister Jörgen Andersson, statsrådet Pierre Schori och statsrådet Ylva Johansson.

Prot. 1995/96:66
8 mars

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 1995/96:86 om besparingar i de offentliga finanserna

Anf. 1 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Den 8 mars, den internationella kvinnodagen, inleds här i riksdagen med en debatt om offentlig ekonomi. Det är rätt på många sätt. Få saker är viktigare för en fortsatt utveckling av jämställdheten i Sverige än att den offentliga ekonomin är i balans. Få saker har inneburit större frihet för kvinnor än utbyggnaden av den offentliga sektorn. Därför känns det rätt att den här dagen börja diskussionen i kammaren med ett samtal kring statens finanser och budgetsaneringen.

Fru talman! Bo Lundgren har bl.a. frågat om regeringen är beredd att lägga fram förslag om besparingar som gör målet om balans i de offentliga finanserna trovärdigt.

Regeringen har sedan den tillträdde lagt fram dels ett program för sanering av de offentliga finanserna som motsvarar ca 7,5 % av BNP, dels ett antal förslag till förbättringar och förstärkning av budgetprocess och budgetkontroll. Det konvergensprogram som regeringen lagt fram visar att Sverige klarar att skapa balans i de offentliga finanserna. Den samstämmiga bilden hos internationella bedömare är att konvergensplanen betraktas som trovärdig under förutsättning att regeringen fullföljer det beslutade saneringsprogrammet och de föreslagna förändringarna av budgetprocessen.

När regeringen tillträdde i oktober 1994 dominerades den ekonomiska bilden av det betydande offentliga underskottet och den till synes skenande skuldutvecklingen. Debatten handlar nu inte längre om huruvida Sverige skall uppnå balans i de offentliga finanserna, utan om när detta kommer att ske. Det är en avgörande förändring som enbart kunnat komma till stånd genom det kraftfulla saneringsprogram som riksdagen sedan dess godkänt. Tack vare det återställda förtroendet för svensk ekonomi har de långa räntorna sjunkit från ca 11 % när socialdemokraterna lade fram sitt valmanifest till ca 8 % vid det senaste månadsskiftet. Kronan har under samma tid förstärkts från ett ecuindex på 125 till gott och väl under 120.

Sedan regeringsskiftet 1994 har Sverige en förhållandevis stark tillväxt. BNP beräknades under 1995 ha vuxit med ca 3,5 %. Ökningen av industriproduktionen var den högsta i Europa. Trots det inledningsvis starka importtrycket och de fortsatta svårigheterna att hålla den sammanlagda lönekostnadsökningen på en med Europa jämförbar nivå har inflationstakten på årsbasis sjunkit till 2 %.

Sysselsättningen mätt i antalet timmar beräknas ha ökat med nära 2 % under 1995, vilket är en historiskt sett hög nivå. Mätt i antalet personer beräknas sysselsättningen ha ökat med över 60 000 personer. Den starka återströmningen till arbetskraften innebar emellertid att summan av öppet arbetslösa och i åtgärder endast minskade med ca 40 000 personer.

Den kraftiga obalansen i de offentliga finanserna och behovet av omfattande budgetförstärkningar innebär med nödvändighet att den inhemska efterfrågan utvecklas svagt och att Sverige är beroende av draghjälp från omvärlden för att kunna uppnå en tillfredsställande tillväxttakt.

Under slutet av föregående år mattades emellertid den ekonomiska aktiviteten inom OECD-området av. Detta har varit särskilt påtagligt inom EU-området. Utvecklingen bedöms allmänt vara en fördröjd effekt av den relativt kraftiga ränteuppgången under 1994. Samtidigt har EU-länderna som helhet fört en förhållandevis stram finanspolitik. EU-ländernas sammanvägda växelkurs mot resten av världen har också apprecierat. Den internationella avmattningen medför att omvärldens efterfrågan på svenska varor och tjänster utvecklas svagare än väntat och att svensk ekonomi under 1996 inte får den draghjälp som vi skulle behöva.

De flesta bedömare räknar med att den avmattning vi nu ser endast är tillfällig och inte inledningen på en internationell recession. För detta talar bl.a. att räntorna har fallit betydligt, att företagens lönsamhet är fortsatt god och att tillväxten utanför OECD-området bedöms bli god. Samtidigt bör man vara medveten om de betydande svårigheterna att förutse förlopp av detta slag.

Utvecklingen under 1995 visade att den svenska ekonomin förmodade att dra relativt stor nytta av konjunkturuppgången. Den ekonomiska politiken är inriktad på att ytterligare stärka Sveriges förmåga att dra fördel av en internationell konjunkturuppgång. I centrum står frågor om att förbättra förutsättningarna för en sund och balanserad lönebildning och för att stärka utbudet av kompetent och kvalificerad arbetskraft genom ökade satsningar inom utbildningsområdet. Regeringen har i proposition 1995/96:25 redovisat inriktningen av denna politik.

Bo Lundgren tar i sin interpellation upp de utestående budgetfrågorna. Uppgifterna har hämtats från regeringens redovisning av den skärpta uppföljningen av budgetanslag och andra gjorda utfästelser. Om riksdagen redan under föregående mandatperiod hade fått en lika noggrann och detaljerad uppföljning som den som redovisades i proposition 1995/96:25 är det möjligt att det statsfinansiella förfallet under den perioden inte blivit lika stort.

Regeringen kommer senare i vår att återkomma med en ny uppföljning av budgetläget och redovisa de åtgärder som har eller som kommer att vidtas. Jag vill inte nu föregripa den samlade redovisningen. De nya striktare principer för budgetarbetet som regeringen tidigare lagt fast kommer dock att följas och de redovisade budgetavvikelserna att åtgärdas.

Regeringen återkommer samtidigt med en ny avstämning av det ekonomiska läget och en andra uppföljning av det svenska konvergensprogrammet. Avstämningen kommer att beakta såväl att utvecklingen blivit svagare än väntat i de länder som är våra viktigaste exportländer som att räntenivåerna sjunkit snabbare än vad vi tidigare räknat med. Jag är inte beredd att nu lämna några siffror, men jag erinrar om att de

Prot. 1995/96:66

8 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:66
8 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

känslighetskalkyler som regeringen redovisade i fjol visade att det svenska saneringsprogrammet var mycket robust.

Jag räknar således med, fru talman, att den svenska offentliga bruttoskulden snart kommer att börja minska och att Sverige trots den internationella ekonomiska försvagningen kommer att ha ett offentligt underskott 1997 på högst 3 % av BNP.

Anf. 2 BO LUNDGREN (m)

Fru talman! Det är naturligtvis passande att också ta upp kvinnornas situation i denna debatt. Ensamma mammor utan jobb har insett vilka problem det blir när man för en politik som permanentar massarbetslösheten. Detta är en av de viktigare sakerna att diskutera. Det är därför anmärkningsvärt att finansministern väljer att bara svara på en av mina tre betydelsefulla frågor, och att hans svar innebär att allt är på rätt väg.

Produktion och tillväxt viker. Vi har de senaste dagarna hört verkstadsindustrins bedömningar. I går hörde vi talas om de problem som handeln beräknas stå inför. Göran Persson har själv sagt sig vilja revidera ned tillväxtförutsättningarna för både i år och nästa år.

Arbetslösheten är fortsatt extremt hög trots bra tillväxt under 1994 och framför allt 1995. Den riskerar enligt Arbetsmarknadsstyrelsen att stiga ytterligare. Räntorna är fortsatt höga. Femårsobligationen har 3 % högre ränta än i Tyskland och de korta räntorna är ungefär 4 % högre, med de effekter detta innebär för ekonomin.

Hösten 1991 ärvde den borgerliga regeringen ett ekonomiskt moras, fallande produktion, accelerande arbetslöshet och exploderande budgetunderskott. Till detta kom finanskrisen. Som framgår av bl.a. SCB:s indikatorer från februari vände utvecklingen sommaren 1993. Vi fick ökad produktion och minskad arbetslöshet, liksom minskande underskott. Räntorna gick ned till en nivå på ca 1 % skillnad gentemot Tysklands. Detta gällde såväl långa som korta räntor.

Under 1994 ökade sedan osäkerheten inför valet och inför omröstningen om medlemskapet i EU. Skillnaden mellan regeringsalternativen gällde, sedan Socialdemokraterna bytt fot, emellertid inte längre huruvida budgeten behövde förstärkas, utan hur och hur mycket.

Socialdemokraterna och Göran Persson valde väg. De genomförde massiva skattehöjningar som på kort sikt naturligtvis har positiva budgeteffekter, men samtidigt försvagar tillväxtkraften och tilltron till en långsiktigt hållbar budgetsanering. De åtgärder som vidtogs var dessutom för små. Marginalerna blev för små och förtroendet kom inte i den utsträckning som hade varit nödvändig.

I dag kan vi konstatera att av de utfästelser som Göran Persson har lämnat återstår åtgärder motsvarande 8 miljarder kronor att genomföra. I morse hörde vi hur Socialdepartementets överskridanden är ännu större än vad jag bedömde i min interpellation – ytterligare ett antal, totalt cirka 6, miljarder kronor. Till detta kommer överskridanden på bostadsområdet, arbetslöshetens kostnader som enligt AMS uppgår till ca 12 miljarder kronor mer än tidigare. I tilläggsbudgeten finns ytterligare finansieringsbehov. 25 miljarder kronor måste hanteras. Det skapar osäkerhet när så inte sker.

Perssonplanen, eller möjligen Jonssonbeställningen, stärkte miss-tron mot regeringens politik. Det framgick med all önskvärd tydlighet. Trots den starka tillväxten 1995 är fortfarande en miljon människor i Sverige utan jobb. Budgetsaneringen försvåras därmed ytterligare. Här står Göran Persson i riksdagen – tomhänt. Trots att de ensamstående mammorna har de stora problem de flesta i dag känner till.

Varför inte ta chansen att förbättra situationen för dem och många andra arbetslösa och för hushållen och deras ekonomiska problem? Konkretisera besparingarna och se till att skapa en rejäl marginal. Dra tillbaka Jonssonbeställningen, Persson! Riv hindren för tillväxt och nya jobb. Ta den chansen!

Anf. 3 KARIN STARRIN (c)

Fru talman! Jag vill också understryka den oro jag känner en sådan här dag, den internationella kvinnodagen den 8 mars, över hur den kvinnliga arbetsmarknaden ser ut. Jag bedömer att vi med kraft måste se till att det skapas ytterligare arbetstillfällen just för kvinnor.

Jag vill understryka den starka oro jag känner för Sveriges ekonomi. Jag måste dock betona att jag kände en mycket starkare oro hösten 1994, när den socialdemokratiska regeringen precis hade tillträtt och vi kunde se olika lösningar som gick ut på återställare och vänstersvängspolitik.

Centerpartiet har tagit ansvar. Centerpartiet har med stor kraft varit med och sanerat finanserna. Alla måste kunna konstatera att olika siffror pekar åt rätt håll. Räntorna har sänkts, inte minst. När jag är ute på olika företag och möter många olika människor är det just detta som många betonar; gör allt för att få ned räntorna. Den vägen har vi nu slagit in på, vilket känns väldigt viktigt. Vi har fått en starkare krona. Dessa olika signaler måste nu också kunna bekräftas för de kommande månaderna.

Saneringen måste fortsätta med kraft. Det vill jag noga understryka i denna debatt. De olika rapporter som nu kommer är oerhört allvarliga. Företagarnas rapport i går som visar att ytterligare 10 000 jobb kommer att försvinna inom handel och hotell- och restaurangbranschen. Företagarna bedömer att hemmamarknaden är för svag. Tillväxten på hemmamarknaden sker inte i den takt som förväntades i tillväxtpropositionen.

Min fråga till finansministern en sådan här dag är: Hur kan vi skapa en ytterligare tilltro, så att vi får upp konsumtionen på hemmamarknaden?

De dystra siffror vi fick höra om i morse är inte heller uppgivande. Det saknas många miljarder, inte minst på Socialdepartementet, och det föreligger svårigheter att uppfylla de mål som finns i saneringsplanen. Finns det möjligtvis ett svart hål i budgeten, herr finansminister?

Riksbankens sänkningar av styrräntan är oerhört positiva. Vi måste tro att det stöd och den tyngd som dessa sänkningar innebär och att en låg inflation i botten skall ge samma effekt på marknadsräntorna. Riktigt den effekten har inte märkts ännu.

Prot. 1995/96:66
8 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:66
8 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Huvuduppgiften är att skapa fler jobb – att skapa de 400 000 nya jobb som behövs till sekelskiftet. Till detta behövs riskkapital, inte minst i de små och medelstora företagen. Vad ämnar finansministern göra för att förbättra kapitalmarknaden för de små och medelstora företagen?

Anf. 4 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Jag skall först kommentera vad Karin Starrin sade.

Vad bör göras? Vi bör hålla fast vid det som Centerpartiet och Socialdemokraterna har kommit överens om vad gäller budgetsanering. Vi behöver se till att vi genomför de åtgärder vi har planerat för att underlätta riskkapitalförsörjningen. Vi bör, enkelt uttryckt, vara väldigt stadiga i denna situation. Vi får inte börja backa nu och göra saker och ting på ett oöverlagt sätt. Det skall ske stadigt och säkert.

Denna hållning är oerhört viktig. Den skickar nämligen en signal till omvärlden och de finansiella marknaderna. Jag vill påstå att det finns de som tar varje tillfälle att misstänkliggöra den ekonomiska politiken. Därmed skapar man naturligtvis ett minskat förtroende för den ekonomiska politiken och för Sverige.

Moderaterna har på detta område en något dystert historia. Det är en händelse som ser ut som en tanke att det i dag, den 8 mars, är precis ett år sedan vi förde en motsvarande debatt här i kammaren. Då var det den ordinarie moderate ekonomiske talesmannen Lars Tobisson som förde diskussionen.

Den som vikarierar nu, Lundgren, har ungefär samma typ av argumentation. Då var det fråga om katastrof, nedgång, felaktiga bedömningar, stigande räntor och ett budgetmoras som regeringen inte förmodade att hantera. Det var ingen hejd på det som vid det tillfället låg framför oss av svårigheter och misslyckanden. Det lyste igenom något slags tillfredsställelse över att de bekymren hade drabbat regeringen och landet.

Under debatten kom det t.o.m. in en budbringare i kammaren och viftade med ett papper, som Tobisson kunde läsa upp och enligt vilket denne förnöjt kunde konstatera att räntorna hade stigit. Det var ett rekord i sitt slag. Nu är vi där igen. Nu för Lundgren diskussionen på samma sätt.

Vad gäller budgetsaneringen och statsfinansernas utfall vill jag säga att vi kommer att klara den budget som vi har lagt fast. Vi kommer att fullfölja budgetsaneringen efter de principer som vi har lagt fast. Jag kan nu när jag har tillgång till utfallet av budgetårets två första kvartal se att vi kommer att få ett saldo som troligen blir bättre än det antagna budgetsaldot. Det beror på att vi i budgeten inte bara har poster som drar över utan också sådana som drar åt det andra hållet, dvs. går under budgeterade siffror. De uppmärksammas inte lika mycket i medierna och inte heller i moderata interpellationer, av skäl som jag alldeles nyss antydde.

På Socialdepartementet har vi exempelvis stora underskridanden vad avser sjukpenningen och föräldrapenningen. Det gäller miljardbe-
lopp. På försvarssidan har vi lika stora underskridanden. Sådana före-
kommer också på andra konton i budgeten.

Vi har på räntesidan en helt annan utveckling än vad vi har budgete-
rat. Vi har haft mycket försiktiga antaganden när det gäller arbetslöshet,
vilket gör att stigande arbetslöshetssiffror är intäckta på budgetsidan.
Vår budget är, till skillnad mot under den tid då Lundgren hade direkt
inflytande över den, utlagd med marginaler. Vi kommer för det bud-
getår som vi nu är inne i att klara budgeten.

Besparingar som skall göras kommer vi att gnetta med och ta hem.
Har vi klarat de första 108–110 miljarderna av de 118 i saneringspro-
grammet, kan Lundgren vara nöjd med beskedet att vi klarar också
resterande del i saneringsprogrammet. Jag räknar dock icke med något
konstruktivt bidrag från Moderata samlingspartiet i den hårda försvars-
kampen för svensk offentlig ekonomi.

Anf. 5 BO LUNDGREN (m)

Fru talman! Varför blev det inte en bättre expansion och nya jobb
som en följd av 1995 och för den delen också av 1994, när uppgången
tog fart? Företagen fick en ökad produktivitet 1991–1993 med en
mycket kraftig konkurrenskraftsförbättring. Arbetsgivaravgifterna sänk-
tes i en strävan att förbättra konkurrenskraften utan att överge den fasta
växelkursen. När detta inte lyckades kom en depreciering av kronan.

Det är märkligt att detta inte spillde över i en större expansion och
fler nya jobb än vad som blev följden. Det finns egentligen bara ett
svar: att detta skrämde bort av den socialdemokratiska regeringen
genom de återställare som också Karin Starrin kritiserar. Vänster-
svängar och återställare i form av skattehöjningar och regleringar gör
att de ensamstående mammorna saknar jobben också i dag.

Ni – och för den delen också Karin Starrin – har accepterat vän-
stersvängarna och återställarna. Endast marginella förändringar har
gjorts i det avseendet. Reglerna för momsinsbetalningarna har försäm-
rats i ett läge när man egentligen inte skall dra in likviditet från företa-
gen. Göran Persson skall nu göra ännu större försämringar. Skall ni
möjligen gå med också på det?

Karin Starrin talade om räntorna. Under vår regeringstid fick vi ned
ränteskillnaden till 1 %. Sedan skapade osäkerheten problem. Skillna-
den i förhållande till Tyskland är när det gäller den långa räntan 3 %
och när det gäller den korta räntan 4 %. Detta beror dels på de stora
tillväxtfrågorna, dels på trovärdigheten i och omfattningen av budget-
saneringen. Det gäller att ha marginaler och rätt inriktning.

Göran Persson ifrågasatte inte att det finns en brist i det avseendet.
Han sade i stället att andra saker sannolikt går litet bättre, så att det
ändå blir plus minus noll. Jag trodde att den nya budgettekniken gick ut
på att man inte skulle acceptera överskridandena. Jag trodde att om
utvecklingen blev bättre, skulle det komma medborgarna till godo, så
att de kunde få ännu lägre räntor genom en snabbare budgetsanering –
dvs. att man skulle hålla fast vid de gamla målen.

Prot. 1995/96:66

8 mars

**Fel! Okänt
växelargument.**

Prot. 1995/96:66
8 mars

Om Göran Persson tror på vad han själv säger i budgetprocessen, måste han för riksdagen redovisa konkreta förslag uppgående till 20, 25 eller 30 miljarder kronor. Chefen för den ekonomiska avdelningen Ingemar Hansson sade också till Nyhetsbyrån Direkt för en månad sedan att det inte kan uteslutas att det behövs ytterligare besparingar. Sedan dess har situationen blivit värre i de här avseendena.

Vidare tycker Lars Tobisson, jag själv och alla andra moderata företrädare att det är katastrof när 1 miljon människor i Sverige är utan jobb och när nedgången skapar sådana ekonomiska problem som många medborgare har. Vi tycker att det är ett misslyckande som är värt att kalla ett misslyckande när socialdemokraterna inte har klarat det allra främsta av de vallöften som de gav 1994. Det är inte tillfredsställande för oss att det går sämre – långt ifrån. Jag skulle önska att Göran Persson hade lyckats i stället för misslyckats med den viktigaste uppgiften av alla. Det klarar man inte trots löfena.

Men nu ger Göran Persson löften igen: Man kommer att klara budgeten trots de överskridanden som har redovisats, trots ökande arbetslöshet och trots bristande tillväxt. Det är samma typ av tvärsäkra uttalanden som ofta lett till att ett nej kunnat bli ett ja. Jag skall här inte ta upp utbildningsfrågorna och andra saker som kan vara intressanta. Jag är inte säker på att man lita på den tvärsäkra attityden. Det kan man inte göra förrän fakta kommer på bordet, Göran Persson. Först då kan det bli bättre.

Anf. 6 KARIN STARRIN (c)

Fru talman! Vi vill från Centerpartiets sida noga understryka att det måste ske en strikt budgetuppföljning och att vi inte kan acceptera att utgiftsutfallet blir större än det som är sagt. De besked som vi i dag får av Göran Persson är att vi skall klara det här. Vi vill gärna medverka till en stadig uppfattning om hur budgeten skall klaras.

Det stora och oerhört allvarliga bekymmer som vi har gäller skapandet av fler jobb. I stället för att ge arbetslöshetsersättningar måste vi kunna använda pengar i budgeten till aktiva satsningar. Jag vill en sådan här dag gärna ta chansen att diskutera arbetsrätten, för den måste förändras. Också vi får signaler om detta från företagen. Man kunde kanske införa någon typ av avtalsfrihet, där arbetsgivare och arbetstagarer får komma överens om hur man skall ha det för att få fler jobb. Man skulle också kunna ge någon typ av avtalsskydd för detta.

Hur skall vi få de små och medelstora företagen att växa? Hur skall vi få de viktiga k-företagen, som bygger på kompetens och tjänster, att växa? Vi har här ett bekymmer, eftersom banksystemet inte har lyckats komma fram till en lösning på denna fråga. Bankerna bedömer att de inte kan låna ut riskkapital till just de företagen. I dessa företag finns också många kvinnor. Jag efterlyser en statlig garanti som kan förbättra läget när det gäller garantier och att man får fart på den överlikviditet som bankerna har i dag.

Det skulle vara klargörande med ett besked från finansministern i den frågan.

Anf. 7 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! I den senaste frågan, om garantier i banksystemet för riskkapital, kan jag i dag inte ge besked. Jag är inte förberedd för den i den här interpellationsdebatten. Vi får komma tillbaka till den i något sammanhang.

Till Bo Lundgren vill jag beträffande talet om ett misslyckande säga att det är ett något nymornat intresse som här visas för arbetslösheten. Särskilt nymornat är intresset från Moderaternas sida för ensamstående mammor. Jag tror att denna litet hycklande attityd är så ihålig att den avslöjar sig själv. Varför gjorde ni ingenting när ni satt i regeringsställning? Varför lät ni arbetslösheten tredubblas? Jo, helt enkelt därför att ni inte hade en ekonomisk politik som var så stark och hållbar att ni förmådde att hantera de växande underskotten. Ni hade inte en budgetpolitik som fungerade. Ni hade inte ett finansdepartement som var i ordning. Och i Finansdepartementet satt Bo Lundgren. Det var ett personligt tillkortakommande av ett slag som måste verka generande.

Men lika fullt kommer han igen i debatten och upprepar greppen. Nu är det återställarna som har orsakat krisen. Bo Lundgren vet ju om att vi sitter i en europeisk recession, en europeisk tillbakagång. Är det återställarna av arbetsrätten i den meningen att parterna själva skall förhandla om den som har förorsakat den tyska räntans uppgång? Är det Perssonplanen som har fått ut de franska arbetarna på Paris gator? Är det det faktum att vi inte avskaffade förmögenhetsskatten, som Lundgren ville, som har gjort att den brittiske finansministern får skjuta fram planerad budgetbalans i Storbritannien från 1998 till 1999?

Självklart inte!

Moderaternas sätt att försöka att slå inrikespolitiskt mynt av en europeisk konjunkturnedgång är naturligtvis ingenting annat än billig partipolitik.

Vi sitter i en dopkning i Europakonjunkturen. Den svenska konjunkturen har dragits av exportföretagen och av investeringar. Det är klart att det är sårbart. Den inhemska efterfrågan har varit tillbakapressad därför att vi har varit tvungna att ta hem så oerhört mycket budgetsanering. Vi kommer under överskådlig tid att ha en situation som gör att det hela är ansträngt. Jag kommer inte att medverka till att budgetsaneringen lättas eller förändras. Jag kommer att se till att vi tar hem det vi skall ta hem. Jag är inte lika panikslagen, inte lika orolig, som Lundgren och tonläget i debatten antyder. Jag tror att vi klarar det här. Hittills har vi faktiskt levererat, till skillnad från andra, det som vi har utfäst oss att leverera.

Så har vi den eviga diskussionen om räntenivån. Om Bo Lundgren går tillbaka till riksdagstrycket från den 8 mars 1995 kommer han där att finna sitt eget debattinlägg om räntenivån vid det tillfället. Jag citerar, fru talman, till kammarens protokoll vad Lundgren tyckte var rimligt för ett år sedan. Det var följande: ”Även om räntorna går ner någon procentenhet, vilket knappast är troligt i den nuvarande situationen, skulle vi fortfarande ha höga räntor. Räntorna är alltså 3-4 % högre än vad vi egentligen behöver i svensk politik.”

Prot. 1995/96:66

~~Fel! Okänt~~

~~8. 2005~~

~~växelargument.~~

Fel! Okänt

växelargument.

Prot. 1995/96:66
8 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Då låg femårsräntan den dagen på 11 %. I dag ligger den på 8 %, om inte Lundgren har lyckats skrämman upp den något. De 3 % han efterlyste då är levererade. Då passar det omedelbart att inta en ny attityd och stå här i kammaren och misstänkliggöra saneringspolitiken och skapa oro som naturligtvis skadar Sverige och vår ekonomi. Rimligen bör det också i det långa loppet skada Moderata samlingspartiet, och det känns rättvist, fru talman.

Anf. 8 BO LUNDGREN (m)

Fru talman! Jag är inte panikslagen. Det hade jag i så fall snarare behövt vara när jag såg effekterna av Göran Perssons förra regeringsperiod, när man släppte fram finanskrisen och allt vad det förde med sig. Men inte heller då drabbades jag av panik. Det skall man inte göra, och det förefaller inte heller Göran Persson att göra.

Men om man nu är envis och målmedveten är det inget fel om man försöker föra en riktig politik och använda envisheten och målmedvetenheten i rätt riktning. Göran Persson är främst en skattehöjare. Det skapar problem för de personer som är arbetslösa.

Långt innan Göran Persson tog plats i riksdagens kammare kritiserade jag de effekter som höga skatter ledde till vad gällde hushållens nettoinkomster. Ensamstående mammor är ett exempel på det. Arbetslösheten som skapades av 80-talsspekulationen och 70-talsmisstagen måste vi göra någonting åt.

Men till skillnad från Göran Persson föreslår vi konkreta åtgärder. Vi talar inte bara om halvering av arbetslösheten. Vi talar om vad som kan göras för att riva hindren för nya jobb. Karin Starrin tackade för beskedet från Göran Persson. Jag hörde inga besked alls. De saknas. Hur blir det med besparingarna? Det finns ytterligare ett antal miljarder, uppemot 25, kanske 30 miljarder, som man måste hantera, och som inte är hanterade, för att kunna få ned räntan.

Det intressanta är vad som händer i vår omvärld. Jämför med utvecklingen av räntorna runt omkring oss, t.ex. skillnaden mot Tyskland. Då ser Göran Persson att skillnaden fortfarande är för stor. Inte menar väl Göran Persson att det är bra att vi har räntor som är högre än de tyska med en marginal vad gäller obligationer på 3 % och korta räntor på 4 %.

Så till besparingarna. Ta bort Perssonplanen, se till att det som skapade ytterligare misstroende inte genomförs och se till att riva hindren för nya jobb och tillväxt! Det, fru talman, är någonting som kan både skapa förutsättningar för nya jobb och minskad arbetslöshet och förbättra ensamstående mammors situation.

Anf. 9 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Tyskland nämndes. De svenska kristdemokraterna med Alf Svensson i spetsen har anledning att följa vad deras partikamrat Helmut Kohl utträttar. Men de tyska kristdemokraterna sitter ju i ungefär samma situation som vi gör här i Sverige, trots att de har fört en politik som rimligen ligger närmare vad Bo Lundgren efterfrågar. Så det finns anledning att också på den punkten vara litet ödmjuk.

Jag beskylls för att vara en skattehöjare. Jag tar gärna på mig den kritiken. Jag har medverkat till höjda skatter i stor omfattning; det är sant. Jag beklagar skattehöjningarna. Tyvärr har jag också fått genomföra stora besparingar i trygghetssystemen.

De som demonstrerar på gator och torg är faktiskt människor som har drabbats av besparingar i a-kassa, i barnbidrag, i bostadsbidrag, i pensioner, – besparingar i de trygghetssystem som faktiskt mer än något annat kan förklara bekymren för exempelvis de ensamstående mammor som vi nu talar om. De har inte drabbats av skattehöjningarna.

Men det är skattehöjningarna som är Lundgrens intresse. Där har vi faktiskt lagt ut bördorna på de bäst ställda i samhället. Det är höjda kapitalskatter, Bo Lundgren. Det är inte ensamstående mammor som har aktieutdelningar. Det är en bibehållen förmögenhetsskatt, Bo Lundgren. Det är inte ensamstående mammor som är förmögna. Men Bo Lundgrens retorik är så fastlåst vid det intresse han företräder att han när han skall angripa finansministern tar till den grupp i samhället som nu kanske sitter mest i kläm, de ensamstående mammorna, för att få ett argument för att ytterligare pressa ned skatterna för de bäst ställda. Det är moderatpolitik, dålig moderatpolitik, och någonting som aldrig någonsin har fungerat som underlag för en budgetsanering.

Budgetsaneringen ligger fast. Den skall genomföras. Vi är på väg åt det hållet att vi får grepp om de offentliga finanserna. Vi klarar konvergenskriterierna. Det är min övertygelse, fru talman.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1995/96:89 om påföljd för dem som gömmer icke asylbeviljade personer

Anf. 10 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Sten Andersson har i en interpellation frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att föreslå i syfte att införa påföljder för dem som utan egen vinning gömmer eller hjälper utlännningar som inte fått asyl att hålla sig undan avvisning.

Den som söker asyl i Sverige har möjlighet att föra fram sina skäl och få dem ordentligt utredda. Först efter en noggrann prövning i två oberoende instanser och om den sökande saknar skäl för att få uppehållstillstånd fattas beslut om avvisning. Utlänningslagen (1989:529) förutsätter att den avvisade då lämnar landet självmant. Tyvärr väljer en del att i stället hålla sig undan i den oftast orealistiska förhoppningen att myndigheterna efter ett tag skall vekna. Många gånger understöds detta av svenskar som engagerar sig i ärendet och ibland går så långt att de aktivt stöder ett undanhållande.

Det är eftersträvänsvärt att så många som möjligt intresserar sig för invandrings- och flyktingfrågor. Inte minst är det viktigt att visa deltagande i enskilda människooöden. Att ge människor falska förespeglningar om möjligheten att trots ett avvisningsbeslut få stanna i Sverige är emellertid inte något som hjälper den som fått beslutet att se realistiskt

Prot. 1995/96:66
8 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

på sin framtid. Vi får i detta sammanhang inte glömma de stora psykiska påfrestningar som inte minst barn utsätts för om de hålls gömda. Detta framgår bl.a. av en utredning som Socialstyrelsen och Invandrarverket genomförde under år 1993 rörande förhållandena för gömda barn. I utredningen redovisas fall där t.o.m. mycket små barn lider av depressioner och långvarig apati, tillstånd som i värsta fall kan leda till självmordsförsök. Den som bidrar till eller uppmuntrar ett undanhållande tar således på sig ett stort ansvar.

En viktig princip i ett rättssamhälle är att beslut som fattas i enlighet med de lagar riksdagen stiftat skall respekteras. I många länder har man av olika skäl valt att inte försäkra sig om att den som fått ett avvisningsbeslut också lämnar landet. Detta medför att ett stort antal människor kan dröja sig kvar och leva illegalt, ofta under mycket svåra sociala förhållanden och med risk för kriminalitet. Jag tror att vi alla kan vara överens om att vi skall undvika sådana förhållanden i Sverige.

Det finns många skäl att vara starkt kritisk mot dem som av missriktad välvilja stöder ett undanhållande. Min uppfattning är att de handlar fel och att de snarast försvårar situationen för den de avsett att hjälpa.

Något generellt förbud att gömma utlänningar finns inte i utlänningslagen. I stället stadgas straffansvar i 10 kap., 3 § för den som genom att dölja en utlänning eller genom annan liknande åtgärd försöker hindra att avvisnings- eller utvisningsbeslut verkställs och detta sker i vinningssyfte. Den påföljd som kan bli aktuell är fängelse i högst ett år eller böter.

Utlänningskommittén föreslog i sitt slutbetänkande (Ds A 1981:8) år 1981 att ett system med påföljder skulle införas, oavsett om vinningssyfte förelåg eller inte. Kommittén framhöll att underlåtenhet att beivra handlingar som syftar till att hindra att ett beslut verkställs, skapar ett intryck av att samhället inte menar allvar. I regeringens förslag till ny utlänningslag (prop. 1981/82:146 s. 57) följande år föreslogs straffansvar endast i de fall gömmandet skett i vinningssyfte. Dåvarande invandrarministern Karin Andersson ifrågasatte såväl lämpligheten som värdet av straffsanktioner mot personer som ingriper på tvingande medmänskliga bevekelsegrunder för att, som de uppfattar situationen, skydda en medmänniska från hotande förföljelse i hemlandet. Riksdagen följde regeringens förslag.

Den parlamentariska flyktingpolitiska kommittén har i sitt betänkande (SOU 1995:75) om ny flykting- och invandringspolitik inte föreslagit ändring av straffansvaret för den som försöker hindra att ett avvisnings- eller utvisningsbeslut verkställs. Detta tolkar jag som att kommittén var tillfreds med gällande lagstiftning.

De människor som agerar utan att ha vinningssyfte gör så i konsekvens med sin övertygelse. Ett sådant handlande bör enligt min mening kriminaliseras först om det hotar vitala samhällsintressen eller kränker enskilda individers rättigheter. Verksamheten har ännu inte medfört sådana konsekvenser. Den har inte heller nått sådan omfattning att tilltron till myndigheternas förmåga att verkställa avvisnings- och utvisningsbeslut urholkats. Även om jag anser att verksamheten är klart olämplig och mycket godtycklig ansluter jag mig därför till den upp-

fattning riksdagens majoritet hade när nuvarande bestämmelser infördes. Jag har således inte för avsikt att nu föreslå någon ändring av den aktuella påföljdsbestämmelsen.

Prot. 1995/96:66
8 mars

Anf. 11 STEN ANDERSSON (m)

Fru talman! Jag tackar för svaret. Min interpellation baseras på den fundamentala principen i ett demokratiskt samhälle att lagarna skall gälla för alla. Ett samhälle fungerar inte om vissa personer tillåts bryta mot det och tolka lagarna efter eget omdöme.

Jag måste säga att jag är ytterst förvånad över att statsrådet enligt sitt svar i dag tydligen accepterar den tingens ordning som nu råder. Det kan faktiskt få konsekvenser inom andra områden om någon inte tycker sig kunna acceptera en viss lag utan bryter mot den. Man kan ju då referera till att samhället i andra sammanhang tydligen ser mellan fingrarna när det gäller ett sådant agerande.

Sverige har nog i stort under de senaste åren varit det land som bedrivit den mest generösa asyl- och flyktingpolitiken i Europa. Som bevis för det kan noteras att människor som fått asyl i Sverige baserat på internationella konventioner utgör ett fåtal procent. Övriga har fått asyl baserat på regler som vi i Sverige själva åstadkommit och som i många fall saknar motsvarighet i andra europeiska länder. Trots detta händer det att människor får avslag. Det finns inte skäl nog, trots vår generella bedömning, för dem att få stanna i Sverige. De flesta lämnar då landet – men alltså inte alla.

Vi ser hur det i medierna spelas upp scener i stil med det som hände uppe i Åsele. Men jag vill betona, fru talman, att man *aldrig* skall kritisera en enskild individ, utan kritiken mot svensk asylpolitik skall riktas mot de 349 som sitter i Sveriges riksdag.

Statsrådet anser inte att det rör sig om tillräckligt många. Men den 1 januari 1996 var 7 000 personer efterlysta – personer som skulle lämna landet och som bevisligen inte gjort det. En del av dem finns kvar, gömda här i Sverige. Enskilda, organisationer och Kyrkan deltar i den här verksamheten. Detta accepteras tydligen, men konsekvenserna kan få en omfattning som vi kanske inte tänkt oss tidigare.

De 7 000 som jag nämnde är alltså tydligen inte tillräckligt många. Hur många behöver det bli fråga om innan statsrådet är beredd att vidta åtgärder?

Till sist: Låt vara att en enskild person tycker att ett asylavslag inte är rätt enligt vederbörandes uppfattning. Men det kan ju finnas fall med andra brott som människor begår i Sverige och där människor inte tycker att domen blir riktig. Skall man då försvara t.ex. en person som gömmer en efterspanad brottsling? Ytterst måste det ju bli konsekvensen av den brist på ställningstagande som statsrådet här i dag har visat.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:66
8 mars

***Fel! Okänt
växelargument.***

Anf. 12 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Jag håller naturligtvis med Sten Andersson om att det förhållandet att enskilda och organisationer gömmer personer för att förhindra att avlägsnandebeslut verkställs är ett problem. Handlingar av det slaget kan lätt undergräva respekten för demokratin. Det som jag dock ser som allvarligast i sammanhanget är att de gömda personerna ofta far väldigt illa. Det gäller inte minst barnen, som ofta visat sig ta skada av att leva isolerade, gömda.

Jag vill här passa på att erinra om barnkonventionen och den senaste tidens debatt om barnets bästa. Jag hävdar naturligtvis att isoleringen av barn i gömmarsituationer aldrig kan vara förenligt med de tankar som bär upp barnkonventionen.

Min strävan när det gäller detta område är att få slut på den ordning som råder i dag, dvs. att människor som fått besked om att de inte får stanna i Sverige håller sig undan myndigheterna. Vi vet att dessa personer ofta göms av bl.a. svenska vänner. Det kan vara landsmän, Kyrkan eller olika frivilligorganisationer. Jag tror dock att det kan vara svårt att få bukt med problemet enbart genom en kriminalisering.

Som jag tidigare sade finner jag det inte för tillfället angeläget att införa påföljd för den här typen av handlingar. I första hand måste vi försöka finna andra vägar att komma till rätta med problemet. En väg kan vara att försöka bygga upp ett ökat förtroende mellan å ena sidan dem som av övertygelse och medkänsla gömmer dessa människor och å andra sidan de myndigheter som fattar beslut.

Jag är väl medveten om att detta inte är en lätt uppgift. En förutsättning för att kunna skapa ett förtroende är att människor informeras och får kunskap om hur arbetet bedrivs av våra myndigheter och vad som ligger till grund för att t.ex. en barnfamilj inte tillåts stanna i Sverige.

Jag hoppas att den proposition som vi nu arbetar med inom det flyktingpolitiska området blir ett första steg i denna riktning. I propositionen försöker vi tydligt förklara och ge en bakgrund till den politik som vi vill föra. Tydlighet är viktigt. Jag hoppas att vi på ett begripligt sätt kommer att kunna förklara för människor varför inte alla som söker sig till Sverige kan få stanna här, även om de har barn.

Som jag nyss nämnde, drivs ofta de människor som ägnar sig åt denna verksamhet av ett starkt humanitärt engagemang. Därför är det tveksamt om en kriminalisering skulle få någon verklig effekt. Resultatet kan i stället bli det rakt motsatta, nämligen att den enskilde, som ett led i att uppmärksamma omgivningen på vad som uppfattas som ett inhumant myndighetsbeslut, gärna tar på sig ett straff.

Jag tror alltså att vi i första hand skall försöka finna andra lösningar än att kriminalisera dessa handlingar. Förutom information är jag övertygad om att en viktig åtgärd är att förkorta handläggningstiderna. Det kanske låter cyniskt, men ju längre en person vistats i Sverige, desto mer behjärtansvärt kan det kanske kännas att gömma honom eller henne när ett avslagsbeslut har meddelats. Även om det inte i första hand är av den anledningen vi strävar efter att få ned handläggningstiderna, tror jag att det kan ha betydelse också i den här frågan.

Anf. 13 STEN ANDERSSON (m)

Fru talman! Jag kan hålla med statsrådet om att antalet gömda, icke asylbeviljade utlänningar kanske inte skulle bli mindre om man kriminaliserade denna gärning. Men det här problemet, och det är min fundamentala kritik mot de nuvarande agerandet, kan skapa andra problem. Människor kan undra varför några, när det passar, skall få bryta mot gällande lagstiftning och inte andra?

Jag vet att många människor här i Sverige, nästan de flesta, tycker att det finns *någon* lag som är felaktig. Man accepterar dock att den är tillkommen i demokratisk ordning och att man får leva med den. Man får försöka agera via politiska partier eller via sina företrädare för att få en ändring till stånd. Så länge lagen gäller, kan man dock inte ta den i egna händer. Där man har försökt detta, har resultatet alltid blivit anarki. Det befrämjar sannerligen inte den demokratiska utvecklingen.

Det är klart att det är svårt för statsrådet att svara på min fråga om hur stort antal fall det skulle behöva vara fråga om innan man från regeringens sida vidtar åtgärder. Statsrådet svarade inte, och det kan jag kanske förstå. Jag tycker dock att utvecklingen, mot bakgrund av vad som gällde 1981, då man diskuterade det här och en utredning rekommenderade straffsanktioner, har varit enormt negativ. Det antal som diskuterades 1981 är kanske 10 % av det antal som är aktuellt i dag.

Jag tror inte att detta är en signal till dem som gömmer sig om att de kan fortsätta. Men tyvärr kan det, fru talman och herr statsråd, bli en signal till andra. Somliga personer kan tänka att en viss lagstiftning passar inte mig. Då struntar jag i den. Jag kan peka på, och referera till, andra som har lyckats med detta utan att samhället gjort mer än att informera. Vi har ju sett, herr statsråd, att informationen om denna fråga hittills misslyckats närmast totalt.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1995/96:36 och 132 till utrikesutskottet

7 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Konstitutionsutskottets betänkanden
1995/96:KU23 Offentlighet och sekretess
1995/96:KU24 Några frågor om sekretess

Prot. 1995/96:66

8 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:66
8 mars

Jordbruksutskottets betänkande
1995/96:JoU19 Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budget-
året 1995/96

Näringsutskottets betänkanden
1995/96:NU11 Clearingverksamheten m.m.
1995/96:NU17 Kärnavfall m.m.
Arbetsmarknadsutskottets betänkande
1995/96:AU12 Tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret
1995/96

8 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 7 mars

1995/96:104 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Ylva Johansson
Möjligheterna att motverka segregation i skolan
1995/96:105 av *Kjell Ericsson* (c) till finansministern
Fastighetstaxeringen
1995/96:106 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Anna Hedborg
Det ökande narkotikamissbruket

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens
snabbprotokoll tisdagen den 12 mars.

9 § Anmälan om skriftliga frågor

Anmälades att följande skriftliga frågor framställdes

den 7 mars

1995/96:323 av *Sivert Carlsson* (c) till finansministern
Skattelagstiftningen och företagandet
1995/96:324 av *Charlotta L Bjälkebring* (v) till kulturministern
Avtalet med TV4
1995/96:325 av *Tomas Eneroth* (s) till näringsministern
Patentintrång
1995/96:326 av *Ewa Larsson* (mp) till civilministern
Olympiska spel i Stockholm
1995/96:327 av *Maggi Mikaelsson* (v) till näringsministern
Extramedel till biotopskydd

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbproto-
koll tisdagen den 12 mars.

10 § Kammaren åtskildes kl. 9.54.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Prot. 1995/96:66
8 mars

***Fel! Okänt
växelargument.***

Innehållsförteckning

1 § Utökning av antalet suppleanter i justitieutskottet och socialutskottet.....	1
2 § Val av extra suppleant i justitieutskottet och socialutskottet.....	1
3 § Meddelande om frågestund	1
4 § Svar på interpellation 1995/96:86 om besparingar i de offentliga finanserna	2
Anf. 1 Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	2
Anf. 2 BO LUNDGREN (m).....	4
Anf. 3 KARIN STARRIN (c).....	5
Anf. 4 Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	6
Anf. 5 BO LUNDGREN (m).....	7
Anf. 6 KARIN STARRIN (c).....	8
Anf. 7 Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	9
Anf. 8 BO LUNDGREN (m).....	10
Anf. 9 Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	10
5 § Svar på interpellation 1995/96:89 om påföljd för dem som gömmer icke asylbeviljade personer.....	11
Anf. 10 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	11
Anf. 11 STEN ANDERSSON (m)	13
Anf. 12 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	14
Anf. 13 STEN ANDERSSON (m)	15
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	15
7 § Bordläggning.....	15
8 § Anmälan om interpellationer.....	16
1995/96:104 av <i>Inger Lundberg</i> (s) till statsrådet Ylva Johansson.....	16
Möjligheterna att motverka segregation i skolan.....	16
1995/96:105 av <i>Kjell Ericsson</i> (c) till finansministern.....	16
Fastighetstaxeringen	16
1995/96:106 av <i>Inger Lundberg</i> (s) till statsrådet Anna Hedborg.....	16
Det ökande narkotikamissbruket	16
9 § Anmälan om skriftliga frågor	16
1995/96:323 av <i>Sivert Carlsson</i> (c) till finansministern.....	16

Skattelagstiftningen och företagandet	16	Prot. 1995/96:66
1995/96:324 av <i>Charlotta L Bjälkebring</i> (v) till kulturministern.....	16	8 mars
Avtalet med TV4.....	16	
1995/96:325 av <i>Tomas Eneroth</i> (s) till näringsministern.....	16	
Patentintrång.....	16	
1995/96:326 av <i>Ewa Larsson</i> (mp) till civilministern	16	
Olympiska spel i Stockholm.....	16	
1995/96:327 av <i>Maggi Mikaelsson</i> (v) till näringsministern ..	16	
Extramedel till biotopskydd.....	16	
10 § Kamraren åtskildes kl. 9.54.	17	